RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)

7. februar 2002 *

I sag T-187/94,

Theresia Rudolph, Rasdorf-Grüsselbach (Tyskland), ved Rechtsanwälte B. Meisterernst, M. Düsing, D. Manstetten, F. Schulze og C.-H. Husemann, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Rådet for Den Europæiske Union ved A.-M. Colaert, som befuldmægtiget,

og

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved D. Booß og M. Niejahr, som befuldmægtigede, bistået af Rechtsanwälte H.-J. Rabe og M. Núñez-Müller, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgte,

* Processprog: tysk.

angående en påstand om erstatning i medfør af EF-traktatens artikel 178 og 215, stk. 2 (nu artikel 235 EF og 288, stk. 2, EF) for de af sagsøgeren lidte tab ved, at hun blev forhindret i at afsætte mælk i medfør af Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelse af den i artikel 5c i forordning nr. 804/68 omhandlede afgift på mælk og mejeriprodukter (EFT L 90, s. 13), suppleret med Kommissionens forordning nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Mengozzi, og dommerne V. Tiili og R.M. Moura Ramos,

justitssekretær: fuldmægtig D. Christensen,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 3. maj 2001,

afsagt følgende

Dom

Relevante retsregler

1 Stillet over for en overskudsproduktion af mælk i Fællesskabet vedtog Rådet i 1977 forordning (EØF) nr. 1078/77 af 17. maj 1977 om indførelse af en præmieordning for ikke-markedsføring af mælk og mejeriprodukter og for omstilling af malkekvægsbesætninger (EFT L 131, s. 1). Forordningen tilbød producenterne muligheden for at indgå en forpligtelse til ikke-markedsføring af mælk eller omstilling af kvægbesætningerne i en periode på fem år, for hvilket de som modydelse ville modtage en præmie.

2 På trods af at mange producenter indgik sådanne forpligtelser, gjorde overskudsproduktionen sig stadig gældende i 1983. Rådet vedtog derfor (EØF) nr. 856/84 af 31. marts 1984 (EFT L 90, s. 10) om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 804/68 af 27. juni 1968 om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter (EFT 1968 I, s. 169). Den nye artikel 5c i sidstnævnte forordning indfører en »tillægsafgift« af de mængder mælk leveret af producenter, som overskrider en »referencemængde«.

3 Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 omhandlede afgift på mælk og mejeriprodukter (EFT L 90, s. 13) fastsatte referencemængden for

den enkelte producent på grundlag af produktionen leveret i et referenceår, nemlig kalenderåret 1981, med forbehold af muligheden for medlemsstaterne til at vælge kalenderåret 1982 eller kalenderåret 1983. Forbundsrepublikken Tyskland valgte det sidstnævnte som referenceår.

4 Forpligtelserne til ikke-markedsføring, der var indgået af visse producenter på grundlag af forordning nr. 1078/77, omfattede de valgte referenceår. Eftersom de ikke producerede mælk i løbet af de pågældende år, kunne de ikke opnå hverken referencemængde eller som følge heraf mulighed for salg af nogen mængde, der var fritaget for afgiften.

5 Ved domme afsagt den 28. april 1988 i Mulder-sagen (sag 120/86, Sml. s. 2321, herefter »Mulder I-dommen«) og von Deetzen-sagen (sag 170/86, Sml. s. 2355) underkendte Domstolen, med henvisning til tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, forordning nr. 857/84 som suppleret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne og den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11).

6 Til opfyldelse af disse domme vedtog Rådet forordning (EØF) nr. 764/89 af 20. marts 1989 om ændring af forordning nr. 857/84 (EFT L 84, s. 2). I medfør af denne ændringsforordning fik de producenter, der havde forpligtet sig til ikke-markedsføring, en såkaldt »specifik« referencemængde (også benævnt »kvote«).

7 Tildeling af en specifik referencemængde var undergivet en række betingelser. Visse af disse betingelser, som bl.a. vedrørte det tidspunkt, på hvilket

forpligtelsen til ikke-markedsføring ophørte, blev underkendt af Domstolen som ugyldige ved dommene af 11. december 1990 i Spagl-sagen (sag C-189/89, Sml. I, s. 4539) og Pastätter-sagen (sag C-217/89, Sml. I, s. 4585).

8 Efter afsigelsen af disse domme vedtog Rådet forordning (EØF) nr. 1639/91 af 13. juni 1991 om ændring af forordning nr. 857/84 (EFT L 150, s. 35), som i forbindelse med ophævelsen af de underkendte betingelser gav hjemmel for, at der kunne tildeles de pågældende producenter en specifik referencemængde.

9 Ved dom af 19. maj 1992 i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen (forenede sager C-104/89 og C-37/90, Sml. I, s. 3061, herefter »Mulder II-dommen«) kendte Domstolen Fællesskabet ansvarligt for det tab, der var lidt af visse mælkeproducenter, som havde været forhindret i at afsætte mælk som følge af anvendelsen af forordning nr. 857/84, idet de havde indgået forpligtelser i medfør af forordning nr. 1078/77.

10 Efter afsigelsen af denne dom offentliggjorde Rådet og Kommissionen den 5. august 1992 meddelelse 92/C 198/04 (EFT C 198, s. 4, herefter »meddelelsen af 5. august 1992«). Efter en redegørelse for konsekvenserne af Mulder II-dommen og med det formål at foretage en fuldstændig opfyldelse af denne, gav institutionerne udtryk for deres hensigt om at foretage den praktiske gennemførelse af skadesløsholdelsen af de pågældende producenter.

11 Institutionerne forpligtede sig til, indtil dette var sket, at give afkald på, i forhold til samtlige erstatningsberettigede producenter, at fremsætte indsigelse om forældelse i medfør af artikel 43 i EØF-statutten for Domstolen. Denne forpligtelse var imidlertid ledsaget af en betingelse om, at retten til erstatning

ikke endnu var udløbet på datoen for offentliggørelsen af meddelelsen af 5. august 1992 eller på det tidspunkt, på hvilket producenten havde henvendt sig til en af institutionerne.

12 I punkt 3, stk. 2, i meddelelsen af 5. august 1992 præciseres følgende:

»Institutionerne vil oplyse, hvilke myndigheder og inden hvilken frist ansøgningerne skal fremsendes. Producenterne forsikres om, at muligheden for anerkendelse af deres rettigheder ikke berøres af, at de ikke retter henvendelse til EF-institutionerne eller nationale myndigheder inden begyndelsen af denne frist.«

13 Herefter vedtog Rådet forordning (EØF) nr. 2187/93 af 22. juli 1993 om tilbud om erstatning til visse producenter af mælk og mejeriprodukter, som midlertidigt har været forhindret i at udøve deres virksomhed (EFT L 196, s. 6). Til fordel for de producenter, som havde opnået en definitiv referencemængde, indeholder forordningen et tilbud om erstatning med et fast beløb af de tab, der var opstået på grundlag af gennemførelsen af en bestemmelse, som omhandles i Mulder II-dommen.

14 Artikel 10, stk. 2, i denne forordning fastsætter:

»Producenten retter kravet til myndigheden. Producentens krav skal være myndigheden i hænde senest den 30. september 1993, da det ellers afvises.

Den forældelsesfrist, der er omhandlet i artikel 43 i Domstolens statut, begynder på ny at løbe over for alle producenter fra den i første afsnit nævnte dato, hvis det i første afsnit omhandlede krav ikke er blevet fremsat inden denne dato; dette gælder dog ikke, hvis forældelsesfristen er blevet afbrudt ved en stævning indgivet til Domstolen i overensstemmelse med artikel 43 i Domstolens statut.«

15 Artikel 14, stk. 3, i denne forordning fastsætter:

»Hvis tilbuddet ikke accepteres inden for en frist på to måneder fra dets modtagelse, medfører dette, at det ikke længere er bindende for de berørte fællesskabsinstitutioner.«

16 Ved dom af 27. januar 2000 i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen (forenede sager C-104/89 og C-37/90, Sml. I, s. 203) traf Domstolen afgørelse om størrelsen af den af sagsøgerne krævede erstatning.

Sagens faktiske omstændigheder

17 Sagsøgeren er mælkeproducent i Tyskland. På grundlag af forordning nr. 1078/77 indgik hun en forpligtelse til ikke-markedsføring, som udløb den 31. marts 1985.

18 Som følge af ikrafttrædelsen af forordning nr. 764/89 erhvervede hun i 1991 en specifik referencemængde, som gjorde det muligt for hende at genoptage mælkeproduktionen.

19 Ved skrivelse af 28. januar 1994 fremsatte de kompetente nationale myndigheder et erstatningstilbud til hende med et fast beløb, der omfattede perioden fra den 5. august 1987 til den 29. marts 1989 på grundlag af forordning nr. 2187/93. Sagsøgeren accepterede ikke tilbuddet inden for udløbet af fristen på to måneder efter denne forordnings artikel 14, stk. 3.

Retsforhandlinger og parternes påstande

20 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 6. maj 1994 anlagde sagsøgeren denne sag.

21 Ved kendelse af 31. august 1994 udsatte Retten sagen på afsigelsen af Domstolens dom til endelig afgørelse af de forenede sager C-104/89 (Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen) og C-37/90 (Heinemann mod Rådet og Kommissionen).

22 Sagen blev genoptaget efter afsigelsen af Domstolens dom, som endeligt afgjorde de ovennævnte sager.

23 Ved afgørelse truffet af Retten den 6. juni 2000 blev sagen henvist til en afdeling sammensat af tre dommere.

24 Den 13. marts 2001 besluttede Retten (Fjerde Afdeling) at indlede den mundtlige forhandling.

25 Parterne afgav indlæg og besvarede Rettens spørgsmål i retsmødet den 3. maj 2001.

26 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— De sagsøgte dømmes til at betale hende 94 349,74 DEM med rente.

— De sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

27 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Sagen afvises, subsidiært frifindes de sagsøgte.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

28 Rådet har nedlagt følgende påstande:

— De sagsøgte frifindes.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

Parternes argumenter

29 Sagsøgeren hævder at være erstatningsberettiget vedrørende tab opstået ved, at hun blev forhindret i at producere mælk i medfør af forordning nr. 857/84 i perioden fra den 1. april 1985 — dagen efter den dag, hvor hendes forpligtelse til ikke-markedsføring udløb — til den 29. marts 1989, da forordning nr. 764/89 trådte i kraft, hvilken var hjemmel for, at hun kunne erhverve en kvote.

30 Sagsøgeren bestrider de sagsøgtes argumentation, hvorefter kravet fuldstændig er forældet.

31 Hvad angår beregningen af tabet mener hun at være berettiget til en højere erstatning end den, som blev tilbudt hende i medfør af forordning nr. 2187/93 med den begrundelse, at indholdet af fedtstoffer i den på hendes bedrift producerede mælk og som følge deraf mælkeprisen var højere end det gennemsnit, som var blevet lagt til grund i forordningen.

32 Kommissionen bestrider ikke, at sagsøgeren er blandt de producenter, som principielt efter afsigelsen af dommen i Mulder II-sagen havde krav på erstatning for det tab, der hidrørte fra deres midlertidige udelukkelse fra mælkeproduktionen. Det er imidlertid Kommissionens opfattelse, at sagsøgerens erstatningskrav er fuldstændig forældet.

33 Rådet har for sit vedkommende fremsat den opfattelse, at det påhviler den part, som påberåber sig erstatningsansvar for Fællesskabet, at bevise eksistensen og omfanget af den skade, der påberåbes, og at påvise årsagsforbindelse mellem skaden og den påtalte adfærd fra EF-institutionernes side. Da sagen akter ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger vedrørende sagsøgerens forhold i perioden inden hendes forpligtelse til ikke-markedsføring og i den, som forpligtelsen omfattede, finder Rådet, at sagsøgeren ikke har fremlagt tilstrækkelige oplysninger til at bevise eksistensen af et reelt tab og en bestående årsagsforbindelse mellem den påberåbte skade og ulovligheden vedrørende EF-lovgivningen.

34 Under alle omstændigheder gør Rådet gældende, at erstatningskravet er fuldstændig forældet.

35 Vedrørende forældelsesspørgsmålet bemærker de sagsøgte, at femårsfristen i artikel 43 i statutten for Domstolen begyndte at løbe den dag, hvor sagsøgeren havde kunnet genoptage sine mælkeleveringer, såfremt der ikke var blevet givet afslag på tildeling af referencemængden, hvilket var den 1. april 1985.

36 De sagsøgte har lagt vægt på, det tab, som gøres gældende i sagen, ikke er et øjeblikkeligt forårsaget tab, men var et fortsat tab, som blev dagligt, så længe sagsøgeren var ude af stand til at erhverve en referencemængde og dermed levere mælk, hvorfor forældelsen i artikel 43 i statutten for Domstolen finder anvendelse på den periode, der ligger mere end fem år forud for tidspunktet for den afbrydende handling, uden at berøre de rettigheder, der er blevet stiftet i løbet af de senere perioder (Rettens dom af 16.4.1997, sag T-20/94, Hartmann mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 595, præmis 130-132).

37 De anfører, at sagsøgeren påberåber sig et indtægtstab lidt mellem den 1. april 1985 og den 29. marts 1989, da forordning nr. 764/89 trådte i kraft. For at fastlægge, hvilket tab der er lidt mellem disse datoer, og som er forældet, anser de sagsøgte det for nødvendigt af fastsætte den dag, da forældelsen blev afbrudt.

38 Ifølge de sagsøgte blev forældelsen først afbrudt ved sagens anlæg den 6. maj 1994.

39 Sagsøgeren kan ikke påberåbe sig afbrydelse af forældelsen på grundlag af den forpligtelse, de sagsøgte indgik i deres meddelelse af 5. august 1992. Afkaldet på at påberåbe sig forældelsen, der er indeholdt i denne meddelelse, gælder kun til vedtagelsen af de praktiske gennemførelsesforanstaltninger vedrørende skadesløsholdelse af de berørte producenter, hvilket blev fastsat ved forordning nr. 2187/93.

40 De sagsøgte gør gældende, at det, jf. Rettens udtalelse i dommen i sagen Hartmann mod Kommissionen og Rådet (præmis 137), fremgår af denne forordnings opbygning, at den frivillige begrænsning af deres ret til at påberåbe

sig forældelsen for de producenter, som havde indgivet ansøgning om erstatning, ophørte ved udløbet af fristen for accept af det tilbud, der blev givet på baggrund af det fremsatte krav.

41 De sagsøgte gør herudover gældende, at en producent — således som Retten i øvrigt fastslog i dommen af 25. november 1998 i sagen Steffens mod Rådet og Kommissionen (sag T-222/97, Sml. II, s. 4175, præmis 36-41) — der ikke, inden for fristen, accepterede det tilbud om erstatning, som er blevet fremsat over for ham på grundlag af forordning nr. 2187/93, eller har anlagt en sag inden for denne acceptfrist, ikke med retsvirkning kan stille krav om at blive omfattet af afkaldet på forældelsen, som institutionerne afgav på det pågældende tidspunkt til samtlige berørte producenter.

42 Da sagsøgeren i denne sag hverken accepterede tilbuddet af 28. januar 1994 eller anlagde sag inden for acceptfristen, kan hun ikke ifølge dette præjudikat med retsvirkning kræve at blive omfattet af afkaldet på at påberåbe sig den forældelse, der fremgår af meddelelsen af 5. august 1992.

43 Da sagsøgeren først afbrød forældelsen ved anlægget af sagen den 6. maj 1994, dvs. mere end fem år efter udløbet den 29. marts 1989 af den periode, på grundlag af hvilken hun har ret til erstatning, er nærværende krav ifølge de sagsøgte derfor fuldstændig forældet.

Rettens bemærkninger

44 Indledningsvis udtales, at sagsøgeren, modsat det af Rådet hævdede, ikke begrunder kravet med forordning nr. 2187/93, men påberåber sig EF-traktatens

artikel 215, stk. 2 (nu artikel 288, stk. 2, EF), og at hun refererer til kriterierne i denne forordning, men udelukkende for at lette beregningen af det påberåbte tab.

45 For så vidt angår det af sagsøgeren rejste erstatningskrav skal der herefter henvises til fast retspraksis på området for mælkekvoter, hvor det af Mulder II-dommen fremgår, at Fællesskabet er erstatningsansvarligt over for hver enkelt producent, der har lidt et erstatteligt tab som følge af, at han har været forhindret i at levere mælk i medfør af forordning nr. 857/84 (jf. bl.a. dommen i sagen Hartmann mod Rådet og Kommissionen, præmis 71).

46 Henset til sagens akter, der ikke anfægtes af de sagsøgte, befinder sagsøgeren sig i situationen for de producenter, som omhandledes i Mulder II-dommen. Da hun havde indgået en forpligtelse til ikke-markedsføring på grundlag af forordning nr. 1078/77, blev hun forhindret i at genoptage afsætningen af mælk efter udløbet af denne forpligtelse som følge af gennemførelsen af forordning nr. 857/84.

47 Da hendes forpligtelse til ikke-markedsføring tillige udløb den 31. marts 1985, dvs. efter ikrafttrædelsen af ordningen for mælkekvoter, påhviler det ikke sagsøgeren at bevise — for at begrunde sin ret til erstatning — at hun havde til hensigt at genoptage mælkeproduktionen efter udløbet af forpligtelsen, da tilkendegivelsen af en sådan hensigt efter ikrafttrædelsen af mælkekvoteordningen var blevet praktisk umulig.

48 Herefter må Retten forkaste Rådets argumentation herom og udtale, at sagsøgeren, medmindre hendes krav er forældede, er berettiget til erstatning for den skade, de sagsøgte har forårsaget.

49 Retten skal herefter undersøge, om og i hvilket omfang det foreliggende krav er forældet.

50 Det må herom fastslås, at forældelsesfristen i det foreliggende tilfælde begyndte at løbe den 1. april 1985, dagen efter den dag, hvor forpligtelsen til ikke-markedsføring udløb, og på hvilket tidspunkt forordning nr. 857/84 begyndte at have skadevoldende virkninger for sagsøgeren, idet hun blev forhindret i at genoptage markedsføringen af mælk (dommen i sagen Hartmann mod Rådet og Kommissionen, præmis 130).

51 Herefter udtales i overensstemmelse med retspraksis vedrørende mælkekvoter, at sagsøgerens tab ikke blev forårsaget øjeblikkeligt, men opstod over en vis periode, så længe som sagsøgeren ikke kunne opnå en referencemængde og dermed ikke kunne levere mælk. Der er tale om et fortsat tab, som blev forøget dagligt (dommen i sagen Hartmann mod Rådet og Kommissionen, præmis 132, og dom af 31.1.2001, sag T-76/94, Jansma mod Rådet og Kommissionen, Sml. II, s. 243, præmis 78).

52 Følgelig gælder forældelsen efter artikel 43 i Domstolens statut derfor den periode, der ligger mere end fem år forud for det forældelsesafbrydende tidspunkt, uden at påvirke de rettigheder, der er opstået under senere perioder (jf. dommen i sagen Hartmann mod Rådet og Kommissionen, præmis 132).

53 Herefter må Retten, for at afgøre om og i hvilket omfang sagsøgerens krav er forældet, fastsætte den dato, på hvilken forældelsen blev afbrudt.

54 For at fastsætte denne dato må Retten foretage en gennemgang af de sagsøgtes forpligtelse til ikke at påberåbe sig forældelsen i relation til sager anlagt af de producenter, som der toges sigte på ved meddelelsen af 5. august 1992, og undersøge, i hvilket omfang nævnte forpligtelse, fortolket i lyset af reglerne i artikel 43 i Domstolens statut, stifter retsvirkning for sagsøgeren.

55 Det må således påpeges, at ifølge artikel 43 i Domstolens statut afbrydes forældelsesfristen alene ved indgivelse af stævning til Fællesskabets retsinstanser eller ved, at skadelidte forud gør sit krav gældende over for vedkommende institution i Fællesskabet, idet afbrydelsen dog kun indtræder i sidstnævnte tilfælde, såfremt kravet følges op af et sagsanlæg inden den frist, der er fastsat i EF-traktatens artikel 173 (efter ændring nu artikel 230 EF) eller EF-traktatens artikel 175 (nu artikel 232 EF) (Domstolens dom af 5.4.1973, sag 11/72, Giordano mod Kommissionen, Sml. s. 417, præmis 6, og dommen i Steffens mod Rådet og Kommissionen, præmis 35 og 42).

56 Herefter må det påpeges, at afkaldet i meddelelsen af 5. august 1992 på at påberåbe sig forældelsen var en ensidig handling, hvis formål var at tilskynde producenterne til at afvente iværksættelsen af den ordning for tilkendelse af en standardiseret erstatning, som blev fastsat i forordning nr. 2187/93, med henblik på at begrænse antallet af retssager (jf. dommen i sagen Steffens mod Rådet og Kommissionen, præmis 38).

57 I medfør af denne forordning kunne producenterne anmode om fremsendelse af et tilbud om erstatning, og fristen for at acceptere tilbuddet var på to måneder. I sagen her modtog sagsøgeren erstatningstilbuddet den 28. januar 1994, men hun accepterede det ikke inden fristen på to måneder, som udløb den 28. marts 1994. I henhold til ordlyden af artikel 14 i forordning nr. 2187/93 var institutionerne derfor med virkning fra den 29. marts 1994 ikke længere bundet af tilbuddet.

58 Vedrørende spørgsmålet, om Rådet og Kommissionen på ny kunne påberåbe sig forældelsen efter udløbet af de to måneder, der var fastsat for at acceptere tilbuddet, har sagsøgeren gjort gældende, at hun — da hun anlagde nærværende sag inden for to måneder efter udløbet af fristen i forordning nr. 2187/93 for at acceptere det tilbud om en aftale, der var tilstillet hende — må kunne blive omfattet af den forpligtelse, institutionerne indgik i meddelelsen af 5. august 1992, for at kunne påberåbe sig afbrydelse af fristen på datoen for meddelelsen.

59 De sagsøgte har over for denne opfattelse påberåbt sig dommen i sagen Steffens mod Rådet og Kommissionen (præmis 39 og 41), og gjort gældende, at sagsøgeren, for at få fordel af den nævnte forpligtelse, skulle have anlagt sag inden udløbet af fristen for at acceptere tilbuddet.

60 Henset til sagens faktiske omstændigheder skal Retten udtale, at anvendelsen af nævnte præjudikat på det foreliggende proceskrav åbenbart vil føre til en løsning, der ikke er i overensstemmelse med fortolkningen af artikel 43 i Domstolens statut, sammenholdt med artikel 14 i forordning nr. 2187/93, og at det følgelig er nødvendigt at begrænse betydningen af det, Retten fastslog i denne dom.

61 Det må således antages, at i de tilfælde, hvor erstatningstilbuddet vedrørende en skade indgår i et sagsforhold som det konkret foreliggende, hvori man har anmodet producenterne om ikke at indgive ansøgning forud eller at anlægge erstatningssag som følge af, at institutionerne vil indrette et system med erstatning med et fast beløb, som aftales, kan afslaget på erstatningstilbuddet, det være sig udtrykkeligt eller en følge af udløbet af en i denne sammenhæng fastsat acceptfrist, ikke have strengere virkninger for beregningen af forældelsesfristen end de virkninger, der måtte følge af forvaltningens afgørelse om at afslå en erstatningsansøgning indgivet af en borger. Dette afslag konkretiserer jo, ligesom en afgørelse om afvisning, uenigheden mellem forvaltningen og den erstatningssøgende.

62 Det følger heraf, at den omstændighed, som udløser fristen på to måneder ifølge artikel 43 i Domstolens statut med henvisning til traktatens artikel 173 i et tilfælde som det konkret foreliggende, er datoen for udløbet af fristen for accepttilbuddet eller eventuelt datoen for det udtrykkelige afslag på tilbuddet.

63 Alene denne fortolkning gør det muligt at overholde genstanden for acceptfristen, som er at indrømme en vis betænkningstid for borgeren for at udtale sig om den aftalemæssige erstatning, der tilbydes ham, og eventuelt at undgå en retssag.

64 Producenter, der som sagsøgeren har ventet på grund af institutionernes forpligtelse til at give dem et erstatningstilbud, før de ville anlægge sag om erstatning ved Retten, og derefter anlagde sag inden for en frist på to måneder efter udløbet af fristen for accept af det fremsatte tilbud, skal hermed have fordel af institutionernes forpligtelse til ikke at påberåbe sig forældelsen og have fordel af en afbrudt forældelse af søgsmålsfristen i medfør af artikel 43 i Domstolens statut, på datoen for meddelelsen af 5. august 1992.

65 På grundlag af de ovenstående betragtninger må det antages, at den 5. august 1992 var tidspunktet for afbrydelsen af forældelsen af det i sagen behandlede krav. I henhold til retspraksis (Domstolens dom af 13.11.1984, forenede sager 256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 og 282/82, Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 3693, præmis 16, og dommen i sagen Hartmann mod Rådet og Kommissionen, præmis 140) er den periode, for hvilken der skal betales erstatning, følgelig de fem år, der gik forud for datoen for afbrydelsen af forældelsen. Denne periode ligger således mellem den 5. august 1987 og den 28. marts 1989, dagen før ikrafttrædelsesdagen for forordning nr. 764/89, som bragte sagsøgerens skade til ophør i og med, at der herefter kunne tildeles specifikke referencemængder til de producenter, der befandt sig i samme situation som sagsøgeren.

66 Vedrørende erstatningens størrelse udtales, at parterne endnu ikke har haft mulighed for at udtale sig nærmere om størrelsen af en erstatning for den periode, Retten har lagt til grund.

67 Ved genoptagelsen af retsforhandlingerne i denne sag blev parterne således opfordret til at koncentrere deres indlæg om, hvorvidt der består noget krav på erstatning, dels fordi erstatningsbeløbet afhænger af den periode, for hvilken Retten finder, at de af sagsøgeren lidte tab skal erstattes af Fællesskabet, dels for at give parterne mulighed for at forhandle om erstatningsbeløbet på grundlag af de kriterier, Domstolen har fastsat i dommen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen.

68 Retten skal derfor opfordre parterne til at søge at nå frem til en aftale herom inden seks måneder, idet de hvad angår metoden for beregningen af tabet tager hensyn til denne dom og til de nærmere retningslinjer, som er fastsat i dommen i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen. Såfremt en sådan aftale ikke kommer i stand, meddeler parterne inden samme frist Retten deres påstande opgjort i tal.

Sagens omkostninger

69 Som følge af det ovenfor i præmis 68 anførte udsættes afgørelsen om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling)

1) Rådet for Den Europæiske Union og Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber skal erstatte det tab, sagsøgeren har lidt som følge af anvendelsen af Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 omhandlede afgift på mælk og mejeriprodukter, som suppleret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68, for så vidt som disse forordninger ikke indeholder nogen bestemmelse om tildeling af en referencemængde til producenter, som efter at have påtaget sig en forpligtelse i henhold til Rådets forordning (EØF) nr. 1078/77 af 17. maj 1977 om indførelse af en præmieordning for ikke-markedsføring af mælk og mejeriprodukter og for omstilling af malkekvægsbesætninger ikke har leveret mælk i det af den pågældende medlemsstat valgte referenceår.

2) Sagsøgeren har krav på erstatning for de tab, de er lidt som følge af anvendelsen af forordning nr. 857/84, for perioden mellem den 5. august 1987 og den 28. marts 1989.

3) **Inden seks måneder efter domsafsigelsen meddeler parterne Retten størrelsen af de efter fælles aftale fastsatte erstatningsbeløb.**

4) **Såfremt en sådan aftale ikke kommer i stand, meddeler parterne inden samme frist Retten deres påstande opgjort i tal.**

5) **Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.**

Mengozzi Tiili Moura Ramos

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 7. februar 2002.

H. Jung

Justitssekretær

P. Mengozzi

Afdelingsformand